

A TANTÁRGY ADATLAPJA

Irodalomtörténet III. (1700–1849)

Egyetemi tanév 2025/2026

1. A képzési program adatai

1.1. Felsőoktatási intézmény	Babeș-Bolyai Tudományegyetem
1.2. Kar	Bölcsészettudományi Kar
1.3. Intézet	Magyar Irodalomtudományi Intézet
1.4. Szakterület	Nyelv és irodalom
1.5. Képzési szint	Alapképzés
1.6. Tanulmányi program / Képesítés	Magyar nyelv és irodalom (Főszak)
1.7. Képzési forma	Nappali

2. A tantárgy adatai

2.1. A tantárgy neve	Irodalomtörténet III. (1700–1849)			A tantárgy kódja	LLM3161
2.2. Az előadásért felelős tanár neve	Biró Annamária				
2.3. A szemináriumért felelős tanár neve	Biró Annamária				
2.4. Tanulmányi év	2	2.5. Félév	3	2.6. Értékelés módja	V
				2.7. Tantárgy típusa	Kötelező

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszám)

3.1. Heti óraszám	4	melyből: 3.2 előadás	2	3.3 szeminárium/labor/projekt	2
3.4. Tantervben szereplő összórászám	56	melyből: 3.5 előadás	28	3.6 szeminárium/labor/projekt	28
Az egyéni tanulmányi idő (ET) és az önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					15
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					13
Szemináriumok / laborok, házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása					8
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					4
Vizsgák					2
Más tevékenységek					
3.7. Egyéni tanulmányi idő (ET) és önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő összórászám					42
3.8. A félév összórászám					98
3.9. Kreditszám					4

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1. Tantervi	-
---------------	---

A dékáni jóváhagyás időpontja
A felelős dékán neve és aláírása

4.2. Kompetenciabeli	-
----------------------	---

5. Feltételek (ha vannak)

5.1. Az előadás lebonyolításának feltételei	Infrastruktúra egyes témákhoz (vetítő, laptop, internet); könyvek
5.2. A szeminárium / labor lebonyolításának feltételei	Infrastruktúra egyes témákhoz (vetítő, laptop, internet); könyvek

6.1. Elsajátítandó jellemző kompetenciák¹

Szakmai/kulcs-kompetenciák	C4 Az irodalmi jelenség és a magyar népi műveltség szintetikus, analitikus, esztétikai és kulturális bemutatása/ismertetése C4.1 A magyar irodalom és folklór változásainak leírása és szemléltetése C4.2 Az anyanyelvű irodalom változási formáinak magyarázata (korszakok, irányzatok, műfajok stb.) és az irodalmi jelenségek történeti és kulturális kontextusban való értelmezése. A kulcsfogalmak magyarázata az irodalom megértésében, valamint folklórszövegek értelmezése. C6 A mellékszak nyelvén íródott irodalmi szövegek elemzése az adott/ azokra vonatkozó irodalmi hagyományok kontextusában
Transzverzális kompetenciák	CT1 A nyelv és irodalom szakterület szempontjainak használata figyelembe véve a szakmai etikát. CT2 Kapcsolatteremtés csoportban; interperszonális kommunikáció és szerepvállalás.

6.2. Tanulási eredmények

Ismeretek	A hallgató ismeri a korszak irodalomtörténetének alapfogalmait, műfaj történeti folyamatait, műfajait, szerzőit, irodalmi szövegvilágát és az alapvető történelmi hátteret, valamint a vonatkozó szakirodalmat.
-----------	---

¹ Választhat kompetenciák vagy tanulási eredmények között, illetve választhatja mindkettőt is. Amennyiben csak az egyik lehetőséget választja, a másik lehetőséget el kell távolítani a táblázatból, és a kiválasztott lehetőség a 6. számot kapja.

Képességek	A hallgató képes összefüggéseket teremteni az irodalmi szövegek, társadalmi folyamatok, műfajtörténeti és esztétikai változások között, a filozófiai háttérrel fel tudja használni a szövegek értelmezésében.
Felelősség és önállóság	A hallgató képes önállóan dolgozni, szövegértelmező esszét készíteni, irodalomtörténeti dolgozathoz szakirodalmat keresni és önálló gondolatmenetet kialakítani egy irodalomtörténeti problémát illetően.

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó jellemző kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	Tájékozottság a magyar irodalom szöveghagyományának és személyi feltételeinek 1700 és 1849 közötti történetében az európai irodalomtörténet kontextusában
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzései	- A korszak irodalmi szövegeinek tartalmi, stílusi behatárolása - Az irodalmi imitáció jelenségének kritikátörténeti megismerése - Az irodalom intézményi kereteinek ismerete a nyelvi mozgalom és a polgári átalakulás kontextusában - Komparációs technikák elsajátítása 18–19. századi szövegeken - Tájékozódás a korszak irodalmi kultúrájának szakirodalmában - Irodalmi művek értelmezésének képessége - Magyar nyelvi és stílusi képességek fejlesztése

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. Követelmények megbeszélése, Elméleti bevezető Kulcsszavak: költői program, felvilágosodás, neoklasszicizmus	Problémafelvetés, fogalomtisztázás és elméleti koncepciók	
2. Rendiség és irodalom – társadalomtörténeti alapok Kulcsszavak: 1770–1848, fordulat, módszertan, filológia, nyelvkérdés, politikai háttér, fogalmak	Művelődés- és kritikátörténeti áttekintő előadás, beszélgetés	
3. Hálózatok és értelmiségi csoportok, Bessenyei György és a testőrírók Kulcsszavak: politikai programok, magyarnyelvűség, fordítás, írói csoportok	Eszmetörténeti előadás	
4. Versújítás I. Az antik verselési hagyomány, Versújítás II. A „magyaros” verselés és a „nyugat-európai” verselés Kulcsszavak: versformák, nyelvújítási viták	Líratörténeti előadás	
5. Műfajok, retorikák, költészet: Csokonai Lilla-ciklusa Kulcsszavak: szekularizáció, retorika, alkalmi műfajok	Előadás	

A dékáni jóváhagyás időpontja
A felelős dékán neve és aláírása

6. A regényirodalom kezdetei, előzmények, románok Kulcsszavak: regénytípusok, neoklasszicizmus, barokk regényfolyam	Klasszikus magyar irodalmi szövegek összefüggéseinek értelmezése.	
7. A drámai irodalom átalakulása a 18-19. század fordulóján	Klasszikus magyar irodalmi szövegek összefüggéseinek értelmezése.	
8. Történelemszemlélet, eredettörténetek, nemzetfogalmak (Honfoglalási eposz) Kulcsszavak: rendi nemzetszemlélet, eredetközösség, hagyományközösségi paradigma	Esztétörténeti előadás	
9. Médiatörténet, időszaki sajtó, nyomdászat Kulcsszavak: folyóiratok, programszövegek	Sajtótörténeti, előadás, beszélgetés	
10. Romantika, fogalmak, műfajok Kulcsszavak: romantika, stílusirányzat, korszakok	Klasszikus magyar irodalmi szövegek összefüggéseinek értelmezése.	
11. Az irodalom intézményrendszerének megszilárdulása Kulcsszavak: folyóirat, Akadémia, Társaságok	Klasszikus magyar irodalmi szövegek összefüggéseinek értelmezése.	
12. A líra, regény és dráma a reformkorban	Esztétörténeti előadás	
13. Petőfi Sándor szerepei és lírája	Előadás	
14. Az elbeszélő költemények különböző formái (János vitéz, Toldi) Kulcsszavak: népi, nemzeti irodalom	Klasszikus magyar irodalmi szövegek összefüggéseinek értelmezése.	
Könyvészet Kötelező Primér szövegek Arany János: Toldi Batsányi János: 15 vers Berzsenyi Dániel: 10 vers Bessenyei György: A' Filozófus, Jámbor szándék, Magyarság, Besenyei György társasága Csokonai Vitéz Mihály: Dorottya, Lilla-versek, Halotti versek Czakó Zsigmond: Leona Eötvös József: A karthausi Fazekas Mihály: Lúdas Matyi Gvadányi József: Egy falusi nótáriusnak budai utazása Jókai Mór: Vadon virágai: Novellák, Pest, Heckenast, 1848. Jósika Miklós: Abafi Kármán József: Fanni hagyományai Katona József: Bánk bán Kazinczy Ferenc: Fogságom naplója, Tövisék és virágok, Bácsmegyey öszve-szedett levelei Kisfaludy Károly: Stibor vajda Kölcsey Ferenc: versek, A vadászlak, Nemzeti hagyományok		

Mészáros Ignác: Kártigám

Molnár Borbála, Újfalvy Krisztina: Barátsági vetélkedés vagy Molnár Borbálának Máté Jánosné asszonnyal két nem hibái és érdemei felől folytatott levelezések, Kolozsvár, 1804.

Petőfi Sándor: János vitéz, lírája, A hóhér kötele, Az apostol, Tigris és hiéna

Ungvárnémeti Tóth László: Nárcisz, vagy A' gyilkos önn-szeretet

Vörösmarty Mihály: Zalán futása, A rom, Két szomszédvár, líra, Szép Ilonka, Tündérvölgy, Délsziget, Csongor és Tünde

Szakirodalom

Bíró Ferenc: A felvilágosodás korának magyar irodalma, Budapest, Balassi, 1994.

Debreczeni Attila: „Tudós hazafiság”. Egy beszédmód a XVIII. század végének magyar irodalmában, Irodalomtörténet 2001, 487–504.

Első folyóirataink: Uránia. Szerk. Szilágyi Márton, Debrecen 1999, Csokonai könyvtár. Források (Régi kortársaink).

Gintli Tibor (szerk.): Magyar irodalom, Akadémiai, Bp., 2010, 313–427, 429–457, 503–514, 518–529, 535–561, 596–616.

Hites Sándor: Még dadogtak, amikor ő megszólalt. Jósika Miklós és a történelmi regény, Universitas, Budapest, 2007.

„Ki vagyok én?” Nem mondom meg... Tanulmányok Petőfiről. Szerk. Szilágyi Márton, Budapest, Petőfi Irodalmi Múzeum 2014.

Margócsy István: Petőfi Sándor. Kísérlet, Korona Kiadó, Budapest, 1999.

Ajánlott

Gere Zsolt: Szébb idők. Vörösmarty epikus korszakának rétegei, Argumentum Kiadó, Budapest, 2013.

S. Varga Pál A nemzeti költészet csarnokai. A nemzeti irodalom fogalmi rendszerei a 19. századi magyar irodalomtörténeti gondolkodásban, Balassi Kiadó, Budapest, 2005.

Takáts József: A csinosodás politikai nyelve, in Fazakas Gergely Tamás–Míru György–Velkey Ferenc (szerk.): „Politikai nyelvek és történeti kontextusok a középkortól a 20. századig Debrecen, a Debreceni Egyetem kiadása, 2013, 149–160.

8.2 Szeminárium	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. téma: Szervezési kérdések, értékelés módja A hallgató kötelezettségei (feladatai): kötelező jelenlét, témaválasztás a bemutatott félévi anyag alapján	Tanár-diák dialógus	
2. téma: A szentimentalista regény narratív megoldásai Kármán József: Fanni hagyományai https://dea.lib.unideb.hu/dea/handle/2437/101460 Oldalak: 68-71; 179-191, 260-280. Szakirodalom: Szilágyi Márton: <i>„Elhervadt a szeretet édes melege alatt.”</i> (A Fanni hagyományai értelmezéséhez). ItK 1993/69-77. Borbély Szilárd: <i>Műfaji minták a Fanni hagyományaiban</i> , Studia Litteraria, tomus XXXVI, 1998, 171–185. Bódi Katalin: <i>Narrato-poétikai vizsgálódások az érzékenység magyar napló- és levélregény-irodalmában</i> , Irodalomtörténet, 1999, 530–550.	Vitaindító, dialógus, szövegösszehasonlítás	

3. téma: Utazás és divat. Centrum-periféria ellentétek a 18. század irodalmában Gvadányi József, <i>Egy falusi nótáriusnak budai utazása</i>, 1790, http://mek.oszk.hu/04900/04923/ Szakirodalom: Szilágyi Márton–Vaderna Gábor: <i>A nemzeti identitás összetettsége (Gvadányi József: Egy falusi nótáriusnak budai utazása)</i>, in. Gintli Tibor (szerk.), <i>Magyar irodalom</i>, Akadémiai, Bp, 2010, 359–361. Hász-Fehér Katalin, <i>Három kép a tizennyolcadik század időutazóiról</i>, in. Szajbély Mihály (szerk.), <i>Mesterek, tanítványok. Ünnepi tanulmánykötet a hetvenéves Csetri Lajos tiszteletére</i>, Magvető, Bp., 1999, 169-188. Gragger Róbert, <i>Gvadányi: Egy falusi nótáriusnak budai utazása</i>, ItK, 1913 és 1914.	Vitaindító, dialógus, szövegértelmezés	
4. téma: Női irodalom a 18. század végén Molnár Borbála, Újfalvy Krisztina: <i>Barátsági vetélkedés vagy Molnár Borbálának Máté Jánosné asszonnyal két nem hibái és érdemei felől folytatott levelezések</i>, Kolozsvár, 1804. Szakirodalom: Egyed Emese: <i>Újfalvi Krisztina verslevelező társasága. Bevezető</i>, in. Újfalvi Krisztina verselő köre, s.a.r. Egyed Emese, Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár, 2017, 7–42. Hász-Fehér Katalin, Molnár Borbála levelező társasága, Irodalomismeret, 1996, 1/2. sz. https://www.staff.u-szeged.hu/~feher/honlap2/pub/MOLNAR.htm Balog Edit Otilia: A nőnevelés kérdésköre Molnár borbála és Újfalvy Krisztina „Barátsági vetélkedésében” és a korabeli közgondolkodásban, Publicationes Universitatis Miskolcensis, Sectio Philosophica Tomus XIX, Fasc. 1 (2015), 24–30. https://epa.oszk.hu/02100/02137/00028/pdf/EPA02137_publ_uni_mi_skolciensis_024-030.pdf	Vitaindító, dialógus, verselemzés, szövegértelmezés	
5. téma: Teremtés és imitáció Ungvárnémeti Tóth László, <i>Nárcisz vagy a' gyilkos önn-szeretet</i> (drámai költemény), 1816 Weöres Sándor: <i>Psyché</i> (ajánlott) Szakirodalom: Hermann Zoltán: <i>A romantikus Nárcisz</i>, in A boldogtalanság iskolája, Ráció, Budapest, 2015, 210–232.	Vitaindító, dialógus, szövegértelmezés	

6. téma: Bölcselkedés és költészet Csokonai Vitéz Mihály: <i>Halotti versek. Csokonai Vitéz Mihály összes művei, Elektronikus kritikai kiadás,</i> https://deba.unideb.hu/deba/csokonai_muvei/text.php?id=csokonai_vers_0869_k Szakirodalom: Borbély Szilárd: <i>A Solennitás: műhelytanulmány a Halotti Versek olvasásához</i>, in <i>Kolligátum: tanulmányok a hetvenéves Bíró Ferenc tiszteletére</i>, szerk. Devescovi Balázs, Szilágyi Márton és Vaderna Gábor, Bp., 2007, 60–78. Debreczeni Attila: <i>A teleológia megroppanása</i>, in <i>Csokonai, az újrakezdések költője</i>, Debrecen, 1998, 197–231.	Vitaindító, dialógus, szövegértelmezés	
7. téma: Kazinczy Ferenc: Fogságom naplója Szakirodalom: Szilágyi Márton, <i>A fogságom naplója mint szöveg és mint forrás</i>, Korunk, 2008. Szilágyi Márton, „...kétezerháromszáznolcvanhét napig szenvedtem.” A fogság helyzete mint téma Kazinczy Ferenc Fogságom naplója című művében, <i>Sic Itur ad Astra</i>, 2009, 61. szám (megjelent: 2010), 89–96. Mezei Márta, „Magamat ragyogtatom”, <i>ItK</i>, 2000, 3-4. sz., 416-439.	Vitaindító, dialógus, szövegértelmezés	
8. téma: A bárdköltői szerephagyomány változatai (Batsányi János, Berzsenyi Dániel, Kölcsey Ferenc) Szakirodalom: Onder Csaba, „Rómát, Athenát, Spártát álmodtam.” (<i>Palinódikus szerkesztés és „barokk eposz” Berzsenyi 1816-os verseskönyvének Második könyvében.</i>), <i>ItK</i>, 1998/3-4, 495-513. Vaderna Gábor: <i>Bárdköltészet</i>. In <i>A költészet születése</i>, Universitas, Bp., 2017, 387–456.	Vitaindító, dialógus, szövegértelmezés	
9. téma: A rövidpróza kialakulása: Kölcsey Ferenc: <i>A vadászlak; Gyermekgyilkos R. d. M. ügyében</i> Szakirodalom:	Vitaindító, dialógus, szövegértelmezés	

Tóth Orsolya: <i>Andalgók, merengők, ábrándozók és rajongók. Megjegyzések Kölcsey Ferenc A' vadászalak című elbeszéléséhez</i>, Irodalomtörténet, 2017, 147–176. Németh G. Béla: <i>A koraromantikus elbeszélés mesterpéldája</i>, ItK, 2000, 745–750.		
10. téma: Vörösmarty Mihály lírája Szakirodalom: Milbacher Róbert, <i>Az Előszó egy lehetséges értelmezése</i>, A TISZATÁJ DIÁKMELLÉKLETE, 2001, 79.szám Milbacher Róbert: <i>A vén cigány mint a romantikus lázadás visszaéneklése</i>, in. Uő: <i>Bábel agoráján</i>, Pannónia Könyvek, 2015, 146–166.	Vitaindító, dialógus, szövegértelmezés	
11. téma: A honfoglalási eposz: Vörösmarty Mihály: Zalán futása Szakirodalom: Gere Zsolt: <i>Vörösmarty Mihály epikus korszakának irodalom- és recepciótörténeti kontextusai</i>, Doktori (PhD) értekezés, Szeged, 2013. Zentai Mária: <i>Az egyetlen eposz</i>, in: Szajbély Mihály (szerk.), <i>Mesterek és tanítványok</i>, Magvető, Budapest, 1999, 381-401.	Vitaindító, dialógus, szövegértelmezés	
12. téma: Az ismeretlen Petőfi Petőfi Sándor: A hóhér kötele, Az apostol Szakirodalom: Szilágyi Márton, <i>A bosszú műve: Petőfi Sándor: A hóhér kötele</i>, in. <i>Ki vagyok én? Nem mondom meg...: Tanulmányok Petőfiről</i>, Budapest, PIM, 2014, 301–323. Biró Annamária: <i>Petőfi Sándor A hóhér kötele című regénye és az 1840-es évek bosszúprózája</i>, <i>Studia Litteraria</i>, 2023, 62(3–4), 45–62. Z. Kovács Zoltán, <i>Profécia és irónia között: A példázatos értelmezés lehetőségei Petőfi Sándor Az apostol c. művében</i>, in. „<i>Vanitatum vanitas</i>” maga is a humor...: <i>Az irónia (korlátozásának) változatai a magyar romantika irodalmában</i>, Budapest, Osiris, 2002, 106–121. Szilágyi Márton, <i>Zsarnokölés mint Isten elleni lázadás: Az apostol</i>, in. <i>A magyar romantika ikerkisságai: Jókai Mór és Petőfi Sándor</i>, Budapest, Osiris, 2021, 178–197.	Vitaindító, dialógus, szövegértelmezés	
13. téma: A reformkor drámairodalma Kisfaludy Károly: Stibor vajda (dramaturgiai kísérlet), Katona József: Bánk bán	Vitaindító, dialógus, szövegértelmezés	

Szakirodalom: Szilágyi Márton–Vaderna Gábor: <i>Intimitás és nyilvánosság a színpadon; A színházi repertoár differenciálódása</i>, in. Gintli Tibor (szerk.), <i>Magyar irodalom</i>, Akadémiai, Bp, 2010, 415–429. Nagy Imre: <i>Nemzet és egyéniség. Drámairodalmunk az 1810-es években: A hazafiság drámái</i>. Argumentum kiadó. Bp, 1993. Nagy Imre: Ágától Bánkig. A dramaturgia nyelve és a nyelv dramaturgiája. Pannónia könyvek		
14. téma: Rövidpróza és a folyóiratok nyilvánossága Jókai Mór: <i>Vadon virágai: Novellák</i>, Pest, Heckenast, 1848 [Márcze Zára (1845); A nyomorék naplója (1846)]; Prasznovszky János: <i>Petrey Iván</i>, Életképek, 1846. Szakirodalom: Hansági Ágnes: <i>Műfaj történet, poétika és narráció</i>, in. <i>A kispróza nagymestere</i>, 2018, 17–49.	Vitaindító, dialógus, szövegértelmezés	

9. Az episztemikus közösségek képviselői, a szakmai egyesületek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvárásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával.

Az ARACIS kritériumainak megfelelően, az intézet/a tanszék együttműködik a szakmai és a társadalmi-gazdasági szférák képviselőivel, különösképp a megyei tanfelügyelőségekkel.

10. Értékelés

Tevékenység típusa	10.1 Értékelési kritériumok	10.2 Értékelési módszerek	10.3 Aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	Az előadás anyagának és bibliográfiájának ismerete	Írásbeli vizsga	50%
10.5 Szeminárium / Labor	Vitaindító, szemináriumi tevékenység	Szóbeli hozzászólások	25%
	Szemináriumi dolgozat	Beadandó dolgozat	25%
10.6 A teljesítmény minimumkövetelményei			
- Az írásbeli vizsgán átmenő jegy szerzése - Jelenlét a szemináriumokon (max. 2 hiányzás), aktivitás: szakmai jelenlét a szemináriumi órákon és egy téma írásbeli kidolgozása (5 gépelt oldal). A szemináriumokon való részvétel feltétele a primér szövegek elolvasása. - Szemináriumi átmenő pontszám. - Az írásbeli feladatokban: nyelvhelyesség, helyesírás			

11. SDG ikonok (Fenntartható fejlődési célok/ Sustainable Development Goals)²

	A fenntartható fejlődés általános ikonja						

Kitöltés időpontja:
2025.01.25.

Előadás felelőse:

Szeminárium felelőse:

Az intézeti jóváhagyás dátuma:
2025. 01. 30.

Intézetigazgató:

² Csak azokat az ikonokat tartsa meg, amelyek az [SDG-ikonoknak az egyetemi folyamatban](#) történő alkalmazására vonatkozó eljárás szerint illeszkednek az adott tantárgyhoz, és törölje a többit, beleértve a fenntartható fejlődés általános ikonját is – amennyiben nem alkalmazható. Ha egyik ikon sem illik a tantárgyra, törölje az összeset, és írja rá, hogy „Nem alkalmazható”.

A dékáni jóváhagyás időpontja
A felelős dékán neve és aláírása